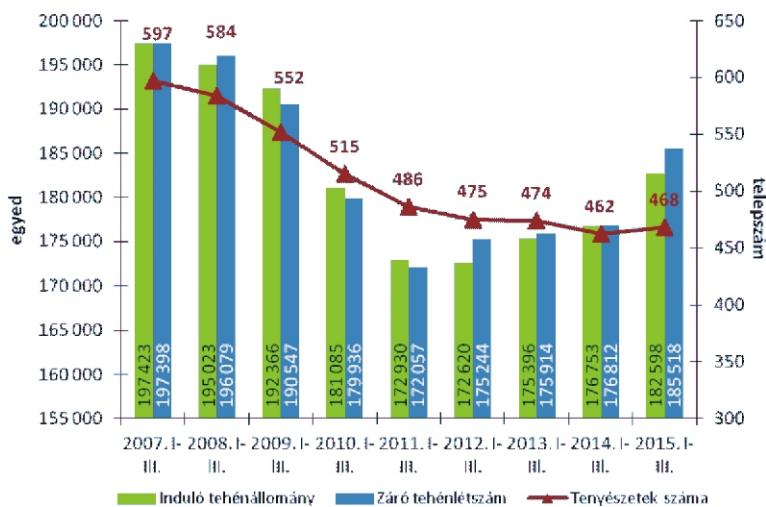
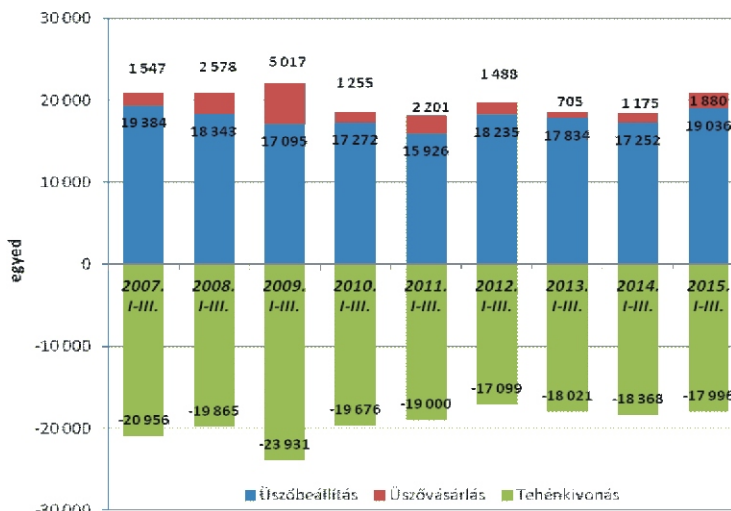

VIII. A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA

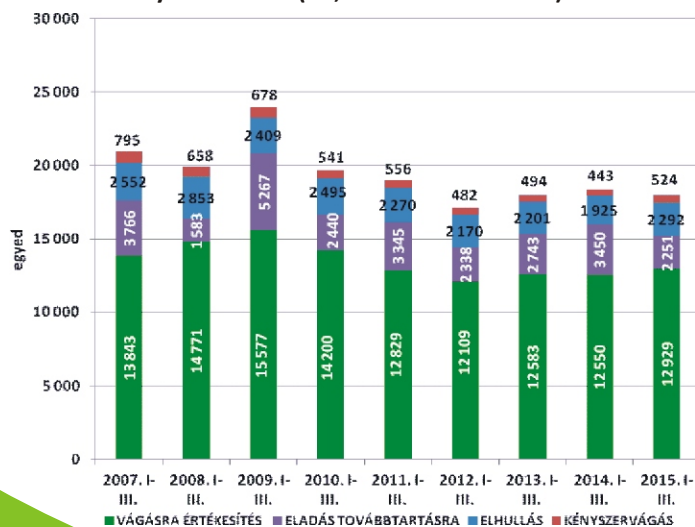
1. ábra: Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2007-2015. I-III. hó)

2. ábra: Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-III. hó)

3. ábra: A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-III. hó)

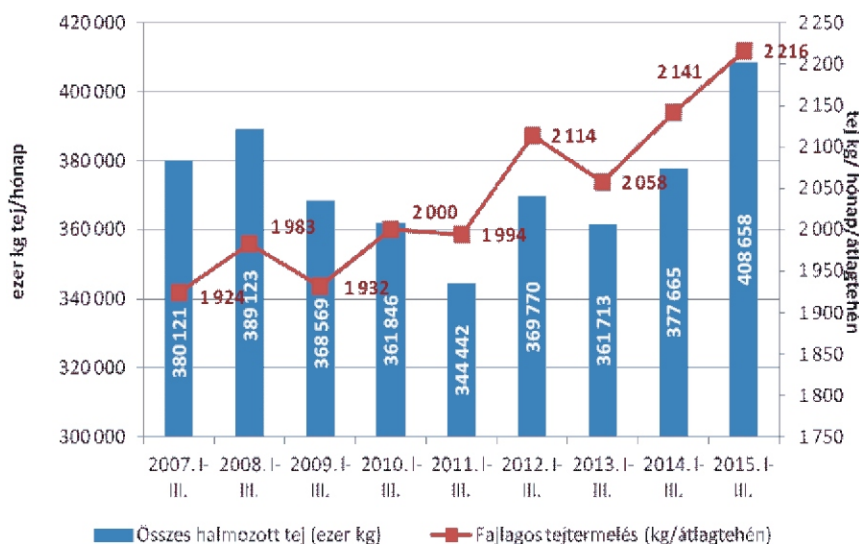

Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek száma 6-tal (+1,3%) 468-ra nőtt az elmúlt év azonos időszakához képest. 2015. március végén a 2014. márciusihoz képest 8.706-tal (+4,9%) több tehenet tartottak a termelésellenőrzött állományokban. Februárhoz képest az „A” módszerrel ellenőrzött tehenészetek száma 2-vel csökkent, míg az elmúlt 8 év alatt számuk 21,6%-kal (-129) kisebbedett. 2007 márciusa óta a záró tehénlétszám ennél kisebb mértékben, 11.880 egyeddel (-6,0%) csökkent, így a telepenkénti átlagos tehénlétszám 331-ről 396-ra nőtt. A termelésellenőrzött tehénlétszám 2011 óta folyamatosan bővül, és mostanra meghaladta a 2010. évi állomány nagyságát.

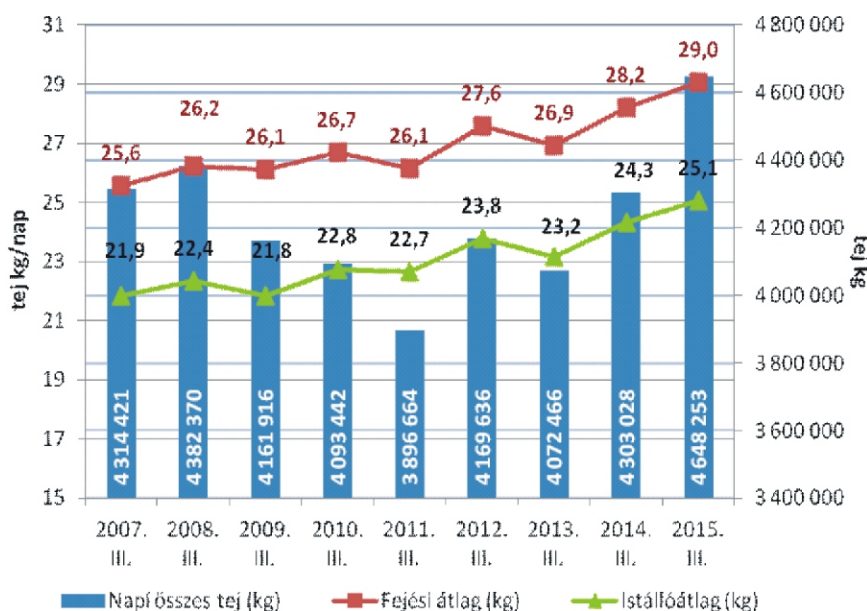
Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek januári 1-i induló tehénlétszáma 2014-ről 2015-re kismértékben (+5.845 tehén; +3,3%) nőtt, és 2015 első három hónapjában a tehenek száma tovább emelkedett (+2.920 egyed; +1,6%). Ennek elsődleges oka, hogy nagyszámú üszőt állítottak be (+1.784 egyed, +10,3%) és - bár az állománypótlás egésze szempontjából kevésbé meghatározó - üszővásárlások száma is kiugróan magas volt 2015 első három hónapjában, megközelítette az 1,9 ezret, ami 60%-kal több a tavalyi év hasonló időszakához képest. Emellett a tehénkivonás is mérséklődött 2%-kal (-372 egyed). Összességben 2015 első három hónapjában a nagymértékű üszőbeállításnak és üszővásárlásnak, valamint a kisebb mértékű tehénkivonásnak köszönhetően a termelésellenőrzött tehénállomány növekedése figyelhető meg.

Az állományváltozási adatokon belül, a tehénkivonás megoszlását tekintve elmondható, hogy a vizsgált kilenc éves periódus teljes időtartama alatt éves szinten az állományból kivont tehenek döntő többségét vágásra értékesítették (65,1-74,4%-át), a 2015. évben eddig 71,8%-át. A selejtezett tehenek száma 2015 első három hónapjában 12.929 volt. Ezen felül a tehénkivonások 2,9%-áért a kényszervágás (524 egyed), 12,7%-áért (2.292 egyed) pedig az elhullás volt felelős, amelyek átlagos értéknek tekinthetők, hasonlóan a továbbtartásra értékesített állatok arányához (12,5%, 2.251 egyed). A tehénkiadás megoszlása hasonló volt az előző év azonos időszakához, annyi különbséggel, hogy a kivont tehenekből több hullott el és vágtak le, ugyanakkor kevesebbet értékesítettek továbbtartásra. A 2015. január 1-i induló tehénlétszámhoz viszonyítva 2015 első három hónapjában a tehenek 7,1%-át selejtezték, 0,3%-át kényszervágták, 1,3%-uk elhullott, 1,2%-át pedig továbbtartásra értékesítették, így összesen a tehenek 9,9%-át vonták ki a termelésből, ami az elmúlt kilenc évben átlagos kivonási aránynak tekinthető.

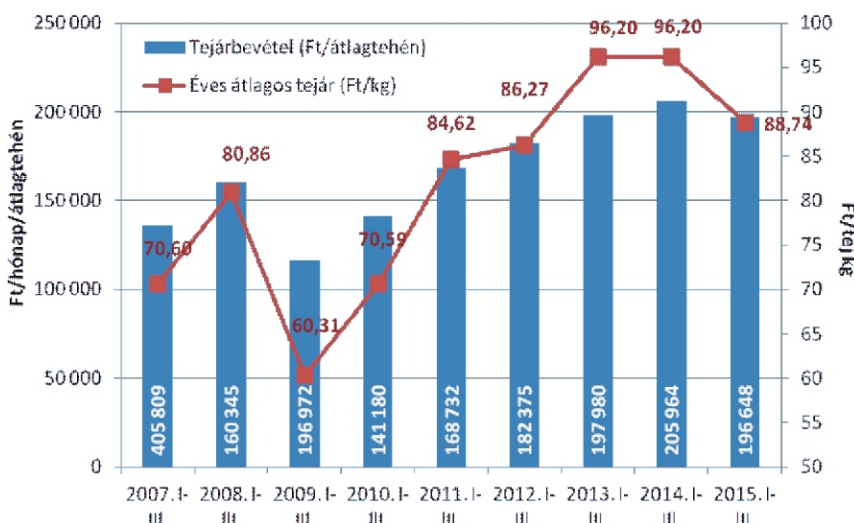
4. ábra: Összes halmozott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-III. hó)

5. ábra: Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. I-III. hó)

6. ábra: Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. I-III. hó)

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek számának csökkenése csak 2011-ig volt látható az összes halmozott éves tejtermelésben, azóta ismét növekedésnek indult. Ennek elsődleges oka, hogy az elmúlt kilenc év alatt a kalkulált átlagtehenenkénti januári-márciusi fajlagos tejtermelés 292 kg-mal (+15,2%) 2.216 kg-ra nőtt, ezen belül csak az elmúlt egy év alatt +75 kg-mal (+3,5%) emelkedett. A valamelyest emelkedő állatlétszám és a növekvő fajlagos tejtermelés eredője a bővülő összes halmozott tejtermelés, ami a 2014. márciusi termelést 31 ezer kg-mal, +8,2%-kal haladta meg, és az elmúlt kilenc év messze legmagasabb tejtermelési szintjének felel meg.

A nagyobb összes halmozott tejtermelés természetesen megmutatkozik a magasabb napi összes tejben is. 2015 márciusában ez a mutató jóval nagyobb volt az előző év hasonló időszakához képest (+345.225; +8,0%), és az elmúlt kilenc év messze legnagyobb március havi termelési szintjét jelentette (!). Emellett a márciusi tejtermelési adatokat vizsgálva elmondható, hogy 2007 óta 2015-ben volt mind a fejési átlag (29,0 kg), mind az istállóátlag (25,1 kg) kiemelkedően a legnagyobb; 3,48, ill. 3,20 kg-mal több (+13,6%, ill. +14,6%), mint 2007 márciusában, és 0,85, ill. 0,72 kg-mal több (+3-3,0%), mint 2014 harmadik havában. A fejési és az istállóátlagnak erőteljesen növekvő trendje figyelhető meg 2010. óta, de a növekedés mértéke 2014/15-ben különösen kiemelkedő volt.

Az átlagtehenenkénti tejárbevétel 2015 első három hónapjában 196,6 ezer Ft volt átlagosan, 4,5%-kal kevesebb a 2014 hasonló időszakához képest, ami a fajlagos tejtermelés 3,5%-os növekedésének, valamint a termelői tejár érzékeny, -7,8%-os csökkenésének eredője. A hazai tejfelvásárlási árak tehát kicsit tovább csökkentek, de a csökkenés üteme lelassult. A világpiaci árakat jelentősen meghatározó európai és észak-amerikai országokban is tovább csökkent a tej átlagára, de Új-Zélandon még kitart az enyhe növekedés, így a hazai tejár további jelentős esésére egyelőre nem kell számítanunk. Az uniós tejkvóta április megszűnésének hatását a hazai tejpiacra egyelőre nehéz megjósolni, de május végére már többet lehet mondani, hogy mi várható az év hátralevő részében. Összességben 2007 és 2015 márciusa között a tejár 25,7%-kal emelkedett, ami a fajlagos tejtermelés 15,2%-os növekedésével együtt még mindig 44,8%-os tehenenkénti tejárbevétel-növekedést jelent a termelőknek.

Dr. Ózsvári László PhD, MBA

tanszékvezető egyetemi docens
SZIE ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani
és Agrárgazdaságtani Tanszék